

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 29 maja 2013 roku w sprawie z powództwa W. K. (1) przeciwko (...) Spółka Akcyjna w W. o zadośćuczynienie Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi IX Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w B. zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 8.000 zł tytułem zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia 23 stycznia 2012 roku, oddalił powództwo w pozostałej części, odstąpił od obciążania powoda kosztami procesu i nakazał ściągnąć od niego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi – Widzewa w Łodzi kwotę 7,32 zł tytułem nieuiszczonych wydatków.

Apelacje od powyższego orzeczenia złożyły obie strony postępowania.

Powód W. K. (2) zaskarżył wskazane orzeczenie w części oddalającej powództwo i zarzucił naruszenie

1. przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 448 k.c. w zw. z art. 23 i art. 24 § 1 k.c., poprzez błędne uznanie, że zadośćuczynienie w kwocie 8.000 zł jest wystarczające, by zrekompensować ból i krzywdę powoda doznane w związku ze śmiercią brata;
2. przepisów prawa procesowego, a w szczególności art. 233 § 1 k.p.c., poprzez brak przeprowadzenia wszechstronnej oceny dowodów i pominięcie przy czynieniu ustaleń faktycznych wniosków opinii biegłego oraz części zeznań powoda pomimo, iż sąd nie odmówił tym dowodom wiarygodności i mocy dowodowej.

Powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kwoty 8.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 23 stycznia 2012 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia zgodnie z art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. oraz zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję według norm przepisanych.

Pozwany zaskarżył przedmiotowy wyrok w całości i zarzucił mu naruszenie :

- przepisów prawa materialnego, a to art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych w zw. z art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. poprzez błędną ich wykładnię polegającą na uznaniu, iż w związku ze śmiercią brata nastąpiło naruszenie dobra osobistego powoda podlegającego ochronie w ramach ustalenia odpowiedzialności pozwanego wynikającej z ustawy OC mimo, że ochroną objęte są dobra osobiste poszkodowanego, a nie osób bliskich;
- przepisów prawa procesowego, a to art. 233 § 1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz dowolną, a nie swobodną ocenę dowodów, polegającą na uznaniu, iż cierpienia powoda, doznana przez niego szkoda niematerialna uzasadniają twierdzenie, iż odpowiednią kwotą tytułem zadośćuczynienia po śmierci brata jest kwota 8.000 zł;
- przepisów prawa procesowego, tj. art. 328 § 2 k.p.c. poprzez wewnętrzną sprzeczność uzasadnienia zaskarżonego wyroku polegającą na wskazaniu, iż u powoda występowała typowa reakcja żałoby trwająca około roku, uzależnienie alkoholowe czy przerwanie nauki nie miało bezpośredniego związku ze zdarzeniem ubezpieczeniowym, stan emocjonalny powoda jest dobry w chwili wyrokowania, a jednocześnie zasadne jest zasądzenie zadośćuczynienia w kwocie 8.000 zł.

W konkluzji do tak sformułowanych zarzutów pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa, ewentualnie o uchylenie wyroku Sądu Rejonowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, a także o zasądzenie na rzecz pozwanego kosztów postępowania za I i II instancję, w tym zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Obie apelacje nie są zasadne i podlegają oddaleniu.

Sąd Okręgowy podziela dokonane przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne, które stanowiły również podstawę orzekania w postępowaniu apelacyjnym.

W pierwszej kolejności należy zatem odnieść się do zgłoszonego przez pozwanego zarzutu naruszenia art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. nr 124, poz. 1152 ze zm., dalej: „ustawa o ubezpieczeniach obowiązkowych”) w zw. z art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. Apelujący wskazał bowiem, art. 34 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych zawiera zamknięty katalog ryzyk, za które ponosi zakład ubezpieczeniowy, a są to śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też utrata lub zniszczenie mienia, a zatem wśród nich brak dóbr osobistych, o których mowa w art. 24 § 1 k.c.

Stanowisko to jest nietrafne. Zważyć należy, iż z literalnego brzmienia tego przepisu wynika, że ubezpieczyciel odpowiada za szkodę, która jest wynikiem śmierci, uszkodzenia ciała i rozstroju zdrowia. Szkada ta może ujawnić się w postaci naruszenia innych dóbr osobistych. Nie ulega zaś wątpliwości, że w niniejszej sprawie naruszenie dobra osobistego, będące podstawą dochodzonego roszczenia, ma swe źródło w śmierci brata powoda, a zatem jest objęta zakresem art. 34 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych. Należy także podkreślić, że odpowiedzialność ubezpieczyciela sięga tak daleko (z ograniczeniami dotyczącymi zapłaty jako rodzaju świadczenia i sumy gwarancyjnej) jak odpowiedzialność cywilna ubezpieczonego. Zakres zaś zobowiązania ubezpieczyciela wyznaczony jest przez zakres świadczeń, do których zobowiązana jest osoba wyrządzająca szkodę objętą ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej. W rozpoznawanej sprawie odpowiedzialność ubezpieczyciela obejmuje również zadośćuczynienie za naruszenie dobra osobistego powoda w postaci więzi rodzinnych ze zmarłym bratem.

Ponadto, myli się pozwany twierdząc, że brak jest podstaw do uwzględnienia roszczenia powoda wobec na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 k.c. Jak bowiem powszechnie przyjmuje się w judykaturze i doktrynie do zdarzeń zaistniałych przed dniem 3 sierpnia 2008 r., a skutkujących śmiercią poszkodowanego, należy stosować art. 24 w zw. z art. 448 k.c., który to pogląd w pełni akceptowany jest przez Sąd Okręgowy w niniejszym składzie. Powyższe stanowisko jest zgodne z ugruntowaną już i zaakrobowaną przez sądy powszechne linią orzecznictwa Sądu Najwyższego, sformułowaną w uchwale z dnia 22 października 2010 r., sygn. akt III CZP 76/10, opubl. LEX nr 604152, a której wyrazem jest wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2011 r., sygn. akt I CSK 621/10, opubl. LEX nr 848128, a w orzecznictwie sądów powszechnych chociażby wyroki SA w Poznaniu z dnia 30 października 2013 r., I ACa 816/13, Lex nr 1388898, bądź S.A. w Ł. z dnia 9 stycznia 2014 roku, I ACa 459/13, Lex nr 1416095. Stosownie do powołanych orzeczeń najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r. Więzy rodzinne mogą być bowiem uznane za dobro osobiste podlegające ochronie na gruncie art. 23 i 24 k.c., a dobro to może być naruszone przez spowodowanie śmierci osoby najbliższej. Tym samym wbrew zastrzeżeniom pozwanego Sąd I instancji w sposób prawidłowy zidentyfikował podstawę prawną rozpatrywanego roszczenia i trafnie uznał, że stanowią ją art. 24 w zw. z art. 448 k.c.

Nietrafny jest również podniesiony przez pozwanego zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Należy bowiem zauważyć, iż w myśl wskazanego przepisu Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Ocena dowodów polega na ich zbadaniu i podjęciu decyzji, czy została wykazana prawdziwość faktów, z których strony wywodzą skutki prawne. Celem Sądu jest tu dokonanie określonych ustaleń faktycznych, pozytywnych bądź negatywnych i ostateczne ustalenie stanu faktycznego stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia. Jeżeli z określonego materiału dowodowego Sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena Sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i musi się ostać choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami, lub gdy wnioskowanie Sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie

uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych to przeprowadzona przez Sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona.

W rozpoznawanej sprawie, wbrew twierdzeniom apelującego, Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych nie naruszając przy tym dyspozycji art. 233 § 1 k.p.c. W szczególności Sąd Rejonowy wziął pod uwagę wszystkie istotne okoliczności niniejszej sprawy, a w szczególności stopień zażyłości łączącej zmarłego z bratem i charakter ich relacji rodzinnych. W ocenie Sądu Okręgowego Sąd I instancji dokonał prawidłowej oceny rozmiaru krzywdy doznanej przez powoda w wyniku śmierci brata, a zasądzona kwota zadośćuczynienia odpowiada w sposób całkowity i zupełny zakresowi poniesionej przez niego szkody o charakterze niemajątkowym. Argument podnoszony przez skarżącego, iż najwyższe zadośćuczynienie należy się osobom, które na skutek utraty osoby bliskiej stały się samotne, tymczasem taka sytuacja w sprawie nie zachodzi, gdyż powód założył rodzinę, nie wydaje w żaden sposób przekonujący, zważywszy na wysokość zasądzonego zadośćuczynienia. Kwota 8.000 zł niewątpliwie bowiem nie może być uznana w niniejszej sprawie za wygórowaną, biorąc pod uwagę charakter relacji łączących powoda ze zmarłym bratem, a także przeżyta traumę, również tę doznaną na skutek obecności na miejscu wypadku. Okoliczność, iż W. K. (1) założył po śmierci brata rodzinę i nie jest osobą samotną nie wpływa na rozmiar doznanej przez niego krzywdy, wręcz naturalnym jest, iż powód dąży do prowadzenia normalnego trybu życia mimo przebytej żałoby.

Biorąc pod uwagę powyższe, zupełnie chybionym okazał się również zarzut pozwanego naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. poprzez wewnętrzną sprzeczność uzasadnienia skarżonego wyroku, a jego sformułowanie świadczy o niezrozumieniu przez apelującego istoty wskazanego przepisu. Wypada przy tym zauważyć, iż w rzeczywistości apelujący zarzuca sądowi błędną ocenę materiału dowodowego, czyli naruszenie art. 233 § 1 k.p.c., co jednak w niniejszej sprawie, jak wyżej wykazano nie miało miejsca. Należy bowiem podkreślić, iż art. 328 § 2 KPC określa jedynie wymagania konstrukcyjne uzasadnienia orzeczenia. Nie stanowi on więc właściwej płaszczyzny do krytyki trafności przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku ustaleń faktycznych, ani ich oceny prawnej (wyr. SN z 16 maja 2008 r., III CSK 383/07, MoP 2008, Nr 12, s. 619). O uchybieniu przepisowi art. 328 § 2 KPC można mówić więc jedynie wtedy, gdyby uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia nie zawierało danych pozwalających na kontrolę tego orzeczenia (vide post. SN z 21 listopada 2001 r., I CKN 185/01, L.; wyr. SN z 22 maja 2003 r., II CKN 121/01, L.; wyr. SN z 20 lutego 2003 r., I CKN 65/01, L.; wyr. SN z 7 lutego 2001 r., V CKN 606/00, L.).

W niniejszej sprawie taka sytuacja niewątpliwie nie zachodzi, gdyż uzasadnienie Sądu I instancji spełnia wszystkie wymogi formalne, w szczególności zawiera umotywowane dwie podstawy rozstrzygnięcia: faktyczną i prawną, które tworzą łącznie jedną całość, cechującą się wewnętrzną spójnością, nie pozostawiającą wątpliwości co do tego, jaki stosunek faktyczny i w jaki sposób Sąd wiążąco uregulował. Odnosząc się natomiast raz jeszcze do oceny przez Sąd Rejonowy zebranego materiału dowodowego, apelującemu musiało zniknąć z pola widzenia, iż Sąd ten niewątpliwie wskazał, że uzależnienie alkoholowe powoda czy przerwanie przez niego nauki nie miało bezpośredniego związku ze zdarzeniem ubezpieczeniowym, a jego stan emocjonalny powoda chwili wyrokowania można określić jako dobry, jednocześnie jednak jako podstawę wymiaru zadośćuczynienia wskazał szereg okoliczności takich jak gwałtowny charakter zerwania więzi uczuciowych łączących powoda z bratem i jego wpływ na zaburzenia emocjonalne powoda. Fakt natomiast, że przebieg żałoby miał przebieg typowy i nie spowodował trwałych następstw w psychice powoda, nie oznacza, iż W. K. (3) w ogóle nie doznał żadnej krzywdy. Trafnie przy tym Sąd nie tylko bowiem rozważył omówione okoliczności, ale i w sposób logiczny przełożył je na miarkowanie kwoty zadośćuczynienia poniżej żądania pozwu.

Z powyższych względów apelacja pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie.

Podobnie, oddaleniu podlegała apelacja powoda W. K. (1).

Odnosząc się zaś do stanowiącej istotę apelacji powoda kwestii wysokości zadośćuczynienia za śmierć osoby najbliższej, należy wskazać, że przepisy prawa cywilnego nie precyzują żadnych kryteriów ustalania wysokości zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. i przez posłużenie się klauzulą generalną („suma odpowiednia”) pozostawiają ją uznaniu sądów. Z tego względu zasadnym wydaje się odwołanie do wypracowanych przez judykaturę i doktrynę zasad ustalania zadośćuczynienia. Do podstawowych z kryteriów, mogących mieć odpowiednie zastosowanie

do zadośćuczynienia za śmierć osoby najbliższej, należy zaliczyć rodzaj naruszonego dobra, stopień i czas trwania cierpienia psychicznych rozumianych jako ujemne przeżycia związane ze śmiercią najbliższego członka rodziny, stopień zażyłości łączącej zmarłego i poszkodowanego, jakość łączącej ich relacji, wiek poszkodowanego, skutki w zakresie życia osobistego, jakie śmierć osoby najbliższej wywołała. Należy także pamiętać, że kwota zadośćuczynienia ma charakter kompensacyjny i stanowi jednorazową rekompensatę za całą krzywdę doznaną przez osobę, której dobro zostało naruszone, a zatem sytuacja poszkodowanego występującego z żądaniem powinna być oceniona całościowo.

Sąd odwoławczy podziela stanowisko Sądu I instancji, zgodnie z którym zadośćuczynienie należne powodowi powinno wynieść 8.000 zł. Wbrew zastrzeżeniom powoda Sąd Rejonowy należycie uwzględnił wypracowane przez judykaturę kryteria ustalania wysokości zadośćuczynienia. Zdaniem Sądu Okręgowego Sąd Rejonowy zważył na wszystkie istotne okoliczności niniejszej sprawy, a w szczególności charakter relacji łączącej W. K. (3) ze zmarłym i rozmiar bólu oraz cierpienia, jakiego doznał powód po śmierci brata. Sąd, wbrew twierdzeniom apelującego, dostrzegł dramatyzm doznań powoda związanych bezpośrednio ze wskazaną stratą. W zakresie przesłanek rzutuujących na rozmiar krzywdy doznanej przez W. K. (1) uwzględnił bowiem fakt, iż śmierć ta miała charakter bardzo gwałtowny. Sąd Rejonowy oparł się także na okoliczności, iż powód przez wiele miesięcy odczuwał cierpienia psychiczne, jednakże ustalając wysokość zadośćuczynienia zasadnie, logicznie, a także w odwołaniu się do wiadomości specjalne z zakresu psychologii, musiał wziąć pod uwagę również i tę okoliczność, że trauma u W. K. (1) miała przebieg typowy, nie pozostawiający trwałych następstw w jego psychice, nie negując jednocześnie, iż pamięć o bracie trwa u niego do chwili obecnej, co jednak stanowi przecież naturalną konsekwencję straty osoby bliskiej. Powyższe przesłanki uzasadniają przyznanie na rzecz powoda zadośćuczynienia we wskazanej kwocie, która spełnia kryterium odpowiedniości, w pełni rekompensuje doznaną przez niego krzywdę na skutek naruszenia jego dobra osobistego poprzez zerwanie więzi rodzinnych ze zmarłym bratem, a jednocześnie nie jest zbyt wygórowana na tle stosunków panujących obecnie w społeczeństwie. Niewątpliwie rację ma apelujący, iż w orzecznictwie zauważa się tendencję do systematycznego zwiększania kwot zasądzonych z tytułu zadośćuczynienia, jednakże argument ten nie może być uznany adekwatny w niniejszej sprawie. Sąd Rejonowy nie tylko bowiem zważył na formę kompensacyjną zadośćuczynienia zasądzonego na rzecz powoda, ale również dostosował orzeczoną kwotę do jego dotychczasowego poziomu życia oraz jego warunków tak majątkowych, jak i osobistych, uwzględniając przy tym realną wartość materialną kwoty 8.000 zł w sytuacji życiowej w jakiej znajduje się W. K. (1).

Biorąc pod uwagę powyższe, zgłoszony przez powoda zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. uznać należy za chybiony. W treści apelacji powód nie przedstawił bowiem żadnych argumentów mogących podważyć sędziowską ocenę materiału dowodowego. W szczególności apelujący nie wykazał, iż dowody z przesłuchania powoda i opinii biegłego zostały ocenione przez Sąd I instancji w sposób dowolny, sprzeczny z zasadami logiki lub doświadczenia życiowego, ani jakie kryteria oceny naruszył Sąd przy ocenie tych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłuszne im je przyznając. Opierając się na prawidłowo ustalonym przez Sąd I instancji stanie faktycznym, apelujący wysnuł jedynie odmienne wnioski co do wysokości należnego zadośćuczynienia, co jest jednak niewystarczające do uwzględnienia zarzutu naruszenia art. 233 k.p.c.

Mając na uwadze wskazane argumenty, Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił obydwie apelacje.

Zważywszy na wynik kontroli instancyjnej o kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 100 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania drugoinstancyjnego, gdyż obie apelacje nie zostały uwzględnione.